

ÖSS'nin lise ve üniversite eğitimine verdiği hasarı gidermek ve

üniversite giriş sistemini geleceğe taşımak için bir Plan

ÖSS'nin hem lise, hem de üniversite seviyesinde eğitime büyük zararlar verdiği genel olarak kabul görse de, aşırı bir taleple karşı karşıya olan üniversitelere girecek öğrencileri seçmek için ÖSS sistemine mecburuz. Bu sebeple ÖSS sisteminin zararlarını saptamalı ve bunları gidermek için çareler aramalıyız. Bununla birlikte, zamanla yükseköğrenime talebin azalacağını dikkate alarak, gelecek on yıl içinde üniversiteye giriş sisteminde yapılması gerekli tadilatı şimdiden planlamalıyız. Bunun yolu da ÖSS'ye sadece bir *sınav* olarak değil, lise ve üniversite eğitimini biçimlendiren bir *alet* olarak bakmaktan ve dersaneleriyle birlikte ÖSS sistemini bir "üniversiteye *giriş* sistemi"nden ziyade bir "üniversiteye *hazırlık* sistemi " olarak tasarlamaktan geçmektedir.

Bu yazıda önce ÖSS'nin lise ve üniversite eğitiminde yaptığı tahribatı açıp, sonra ÖSS'nin ilgasının ne gibi sorunlar getireceğini anlatıyoruz. Sonuç olarak ÖSS'nin verdiği hasarı, ÖSS'yi kaldırmadan gidermenin bir tek yolu olduğu ortaya çıkıyor. Bu çözüm yolunu bir plan çerçevesinde yazının ikinci kısmında anlatacağız. Pratik ve hemen uygulanabilir olan bu plan aynı zamanda üniversiteye giriş sisteminin gelecekte beklenen değişimlere göre uyarlanmasına izin verecek esnekliğe sahiptir.

ÖSS lise ve üniversite eğitimini baltalamaktadır

ÖSS'ye hazırlanan bir adayın odaklanma kabiliyetini geliştirdiğini ve azimle, sebatla uzun süre çalışmayı öğrendiğini teslim etmeliyiz. Çoktan seçmeli sınav mantığı dahilinde bir miktar bilgi ve beceri kazandığını da kabul edebiliriz (üniversiteye geldiğinde, eğitimin bir parçası olarak bu bilgi ve becerilerin bir kısmını ona *unutturmamız* gerekse de). Bu yönleriyle, ÖSS sınavının adayları kabiliyetlerine ve eğitim ve bilgi düzeylerine göre gerçekten çok iyi sıraladığı inkar edilemez. Öte yandan, ÖSS'nin lise ve üniversite eğitimi üzerine olumsuz etkileri iyi bilinmektedir: Müzik, resim, edebiyat, okuma, grup çalışması, sözlü sunum, münazara, araştırma, ispat, hitabet, yazarak kendini ifade etme, bilimsel deney ve gözlem yapma, proje çalışması, dönem ödevi yapma, bilgisayar okur-yazarlığı, medya okur-yazarlığı, yorumlama, spor bilinci, çevre bilinci, liderlik, doğa tutkusu ve hatta hayal kurma gibi alanlarda artık lise eğitimi verilemiyor, çünkü ÖSS'de işe yaramadıklarından bunlarla uğraşmak bir zaman kaybı olarak görülüyor. Lise eğitimi öğrencileri sorgulamaya, eleştiriye ve özeleştiriye sevk etmekten, zihinlerini açarak merak etme ve öğrenme hevesi uyandırmaktan ve onları üretken kılmaktan çok uzak. Tüm lise (ve dahi üniversite) eğitimi ÖSS etrafında şekillendiği için, ÖSS anlayışına uymayan disiplinler ikinci plana atılıyor ve meslek eğitimi ÖSS tarafından gölgelenerek etkisizleşiyor. Üstüne üstlük bu ruh hali üniversitelere sirayet edip eğitim seviyelerini aşağı çekiyor. Hatta üniversite çalışanlarının bir kısmı da ÖSS sektöründe çalışıyor. Bu mahzurları kısmen de olsa gidermenin bir yolu var mı?

Bu noktada, ÖSS sınavının bir tanımını vermemiz gerek: *ÖSS, kapsamı lise müfredatı ile sınırlandırılmış, çoktan seçmeli ve kitlesel bir Üniversite Giriş ve Yerleştirme sınavıdır.* ÖSS'nin mahzurlarından biri, içeriğinin lise müfredatı ile sınırlanmış olmasıdır ve aslında uygulamada lise müfredatı ÖSS tarafından tahdit edilmektedir. ÖSS'nin asıl mahzuru ise çoktan seçmeli olmasıdır, çünkü çoktan seçmeli sorular daha üstün bir kavrayışa ve anlayışa yönelen küçük basamaklar değildir. Gerçekten, bir çoktan seçmeli soru çözüldüğünde geriye sadece işaretlenmiş bir şık kalır. O neticeye ulaşırken yapılan muhakemeden hiç bir iz yoktur. Oysa bu muhakemenin uygun bir şekilde ifade edilmesi, yazıya dökülmesi ya da diğer insanlara aktarılması çoğu zaman varılan sonuçtan daha önemlidir. Çünkü ancak bu şekilde akıllarda yeni sorular şekillenir ve anlayış ve idrâk ötelere taşınır. Çoktan seçmeli sınavı çalışmak öğrenciyi gerçek fikir dünyasının karmaşıklığına hiç bir şekilde hazırlamaz. ÖSS sınavının bizi getirdiği noktada eğitim sistemimiz maalesef beğenmediğimiz medrese eğitiminden çok ileri bir aşamayı temsil etmemektedir.

Aslında öğrenciyi bir konuyu küllen anlamaya sevk edip, sonra bu anlayışı kitlesel bir test sınavı ile ölçmek, evet, mümkündür (aşağıda sunulan plan budur). Ancak ÖSS sektörünün evrilip geldiği şu anki halinde her bir çoktan “soru tipinin” kendi başına elektron gibi bir varlığı vardır, sorulardaki çeşitlilik bunun farklı tezahürleri ile sağlanmaktadır. Bu da bütüncül ve daha kapsayıcı kavrayışı ve idraki engellemektedir. Bir süreden beri, TOEFL ve GRE gibi ÖSS’ye benzer amaçlar güden sınavlarda bu mahzurları gidermek için çoktan seçmeli soru tipine alternatif test sorusu tipleri geliştirilmiş ve bilgisayar destekli sınava geçilmiştir. Ancak ÖSS sınavının kemikleşmiş yapısı ve dev momentumu nedeniyle, benzer mahiyette iyileştirmeler yapılamamaktadır. Aşağıda ele alınan plan akademisyenlerin sınava doğrudan müdahalesine imkân vermesi itibarıyla bu gibi iyileştirmelere zemin hazırlayan, hatta *zorlayan* bir yapıya sahiptir ve değişkenliği sayesinde sınav sisteminin hızla kristalleşmesine, katılaşmasına mani olacaktır.

Bir soru’nun getirdiği ümit ışığı..

ÖSS’de sorulması âdet olan bir metin analizini ele alalım. Burada bir paragraflık bir metin üzerine sorulan bazı soruların cevaplanması istenir. Bu kadar kısa bir metinde pek fazla şey anlatmak mümkün değildir, sorular bariz olmasın diye metnin yeterince girift seçilmesi gerekir. Oysa o paragraf daha uzun bir metnin, belki de bir makalenin ya da romanın bir parçasıdır. ÖSS sınavı bu metnin alıntılanacağı kaynağı bile bizden kiskanır ve açıklamaz. Daha kapsayıcı olması için on sayfalık bir metin sorulamaz, çünkü bu metnin okunup anlaşılması için uzun bir süre gerekir ve ÖSS çerçevesinde bu yapılamaz. Peki, içinden pasajlar alacağımız bu metni önceden ilan edemez miyiz? Bu soruyu yüksek sesle tekrar edelim: *İçinden pasajlar alacağımız bu metni önceden ilan edemez miyiz?* Aşağıda sunulan plan bunun sistematik olarak nasıl yapılacağını, matematik, fizik gibi sahalarda nasıl tatbik edileceğini göstermektedir.

Önümüzde beliren büyük tehlike..

Her halukârda, ÖSS sınavının yeniden yapılandırılması kaçınılmazdır. Ancak, 1999’daki gibi sorumsuzlukların, üniversite ve liselerin bugününe ve ülkenin geleceğine büyük maliyeti ve zararları olmaktadır. Üniversitelerde mühim reformlar yapılmasını beklediğimiz önümüzdeki günlerde bu gibi tadilatın yeniden gündeme gelmesinden endişe etmekteyiz. Örneğin, 2007’de OKS kaldırılarak, yerine ortaöğretim boyunca girilecek, ülke çapında düzenlenen ve yine çoktan seçmeli olan üç sınav ikame edilmiştir. Halis niyetlerle yapıldığından şüphe etmediğimiz bu tadilat, artık eğitim sistemimizin çoktan seçmeli usulü kabullenmekten de öte, tümüyle bu anlayışa teslim olarak iman ettiğini göstermektedir. ‘Çoktan seçmeli zihniyet’ millî eğitim sisteminin bünyesini sarmış ve artık hiçbir bağışıklığı ve direnci kalmamıştır. ÖSS’nin mahzurlarını gidermek için, lise boyunca üç çoktan seçmeli sınav daha yapılması, idari kademelerde düşünülmektedir ve gerçek bir tehlike olarak önümüzde belirmiştir. Lise eğitimine son darbeyi de indirecek bu ihtimale karşı hazırlıklı olmamız gerekmektedir. Üçlü sınav dersaneleşmeye mani olamayacağı gibi tüm mahzurlarıyla daha da kemikleşmesine yol açacaktır. Bir sonraki aşama, üniversiteler için de benzer bir bitirme sınavının yapılmasıdır, hukuki engeller nedeniyle bu doğrudan yapılamadığı için lisansüstü eğitime giriş için bir test sınavı düzenlenmesi tasarlanmaktadır. Aslında ALES, KPSS gibi üniversite-ertesı sınavları, bu korkunç ihtimalin bir provası, hazırlığı olarak görebiliriz.

Biraz düşününce, örneğin üniversitelerdeki matematik bölümlerinin verdiği eğitimi standartlaştırmak için genel bir bitirme sınavı yapılması çekici gelebilir. Böyle bir sınavın ortalamasının altındaki bölümleri iyileştireceği açıktır. Ancak böyle bir sınav hızla tüm matematik bölüm eğitimlerinin hızla sınav etrafında şekillenmesine yol açarak en iyi bölümleri, en iyi ve sivri öğrencileri de aynı kalıba sokmaya çalışacak ve sıradanlaştıracaktır. Oysa eğitim sistemimizin her biri varoluşun farklı köşelerini keşfetmek üzere yola çıkmış bireyler yetiştirmesini isteriz. Bir toplumu ileri götürecek anlayış budur. Merkezi ve standardize edilmiş bir eğitim sistemi, tektip insan, “nefer” yetiştirir, bu da bir toplum olarak ne tüketip ne üreteceğimizi belirler. İlim, sanat, ve bilim üreten ve tüketen bir toplum olmak için, eğitim sisteminin asli hedefi olarak ilime, sanata ve bilime değer vermeyi öğretmek hedeflenmelidir.

Bir çözüm Planı..

Peki, halihazırdaki uygulamaya çok dokunmadan sistemi iyileştirmenin bir yolu bulunamaz mı? Mesela ÖSS içeriğini lise müfredatı ile sınırlandırmaktan vazgeçilemez mi? Bu ihtimal, zaman zaman farklı ortamlarda dile getirilir. Ancak bu ihtimalin ilk akla getirdiği soru: “Peki ama adaylar sınava nasıl hazırlanacaklar?” oluyor. Bu soruna şöyle bir çözüm getirmek mümkün:

Aylık bir ÖSS dergisi çıkarılır, bu dergide lise-üstü konular işlenir ve sınav soruları, önceki 12 ay boyunca çıkan dergi içeriklerinden sorulur. Dergi için özel olarak makale yazılmaz, ancak orijinal metinler ya da Matematik Dünyası, Tübitak Bilim-Teknik, Atlas vb gibi düzenli yayınlardan makaleler alınarak ya da 100 temel eser gibi daha hacimli kaynaklardan uzun pasajlar işlenerek adaylar eserin tümünü okumaya ve dergileri izlemeye teşvik edilir.

Yazı boyunca bahsedilen plan ana hatlarıyla yukarıdaki paragrafta anlatılmıştır. Şimdi bu planın müdafasına, izahına ve tatbikine dair bir-kaç sözümüz olacak.

ÖSS muhtevasının tamamıyla önceden belirli olması, adayları daha lise l'den itibaren hazırlanmaya itmektedir ve lise eğitimi baltalamaktadır. Oysa planda sınav içeriği değişken olduğundan lise eğitiminin ilk seneleri hiç etkilenmeyecektir, aksine lise eğitiminin asıl işlevine odaklanması temin edilecektir. Bu sayede liselere eski itibarı iade edilmiş olacaktır ve ÖSS nedeniyle dışlanan ve önemsenmeyen disiplinler de lise eğitiminde hak ettikleri yeri alacaktır. Dahası, çok dar çerçeveli test sorucuklarından onbinlercesini çok hızlı çözmeye dayanan sınav hazırlığı, ÖSS sektörünü, liseleri, test dergileri, dersaneleri ve kitapları ile birlikte aşırı tekrardan ileri gelen bir ruh haline itmektedir. İçeriğin değişken olduğu bu plan, ÖSS sektörünü bulunduğu ataletten çıkarıp akıp gideceği bir mecraya sevk edecek ve seneden seneye bir katma değer üretmesini sağlayacaktır (yeri gelmişken, halihazırdaki ÖSS sektörünün ürettiği katma değer nedir?) . Bu planda öngörülen sınava hazırlanmak isteyen aday, önünde yüzbinlerce sorucuk içeren soru bankaları olmadığı için, ÖSS dergisini ve işaret ettiği kaynakları *gerçekten* etüt etmek ve *özünü anlamak* mecburiyetinde kalacaktır. Bunun için de, artık lise eğitiminde verilemediğinden şikayet ettiğimiz okuma, araştırma, sözlü sunum, yazarak kendini ifade etme, tartışma gibi yöntemleri kullanmak ve öğrenmek durumunda kalacaktır. Bu yönüyle plan, halihazırdaki ÖSS sisteminin bir çoktan seçmeli sorucuğun menziline sıkıştırdığı “çözülecek sorun” algılamasını genişletip daha uzun erimli ve çok boyutlu bir hale getirecektir. Bunun yanı sıra, beş seçeneğe sıkışan “çözüm” algılamasını da esnetecektir. Temel bilgilerden yoksun, ilim, sanat ve bilime değer vermesini bilmeyen bir halde üniversiteye gelenlerin yeniden eğitimi ile uğraşmak üniversiteleri liseleştirmektedir. Adaylara daha bütüncül bir kavrayış ve idrak anlayışı kazandıran bu çözüm, üniversiteleri de nitelik açısından “tabandan” zorlayacaktır. Özetlersek, plan sayesinde hem lise eğitimi tamir edilecek, hem ÖSS sektörü tanınacak, ıslah edilecek ve yüksek öğretime entegre edilecek, hem de üniversitelerin seviyesi artacaktır. Dersaneler, üniversiteye hazırlık kurumlarına dönüşecektir. Sınav içeriğinin sabit olmaması, kabiliyetli gençlerin bölgesel ve sınıfsal farklılıklara ve ayrıcalıklara daha az takılmasını temin edecektir.

ÖSS dergisinin işleyişi

ÖSS dergisi mevcut bilimsel dergiler gibi, ve tümüyle müstakil ve şeffaf olarak işletilmelidir. Ekserisinde editörlük tecrübesi olduğundan bu dergi en seçme akademisyenlerden oluşan çekirdek bir kurul tarafından kolayca sevk ve idare edilebilir ve pek az kaynak kullanır. Başeditör konumundaki kişinin temel bilimlerden elit ve araştırmacı bir akademisyen olması gereklidir.

Cüz'i bir fiyata satılsa da ÖSS dergisi kayda değer bir kaynak yaratır. Bu kaynağı cezbedici bir şekilde kullanarak, her bir makale için bir heyet tesis edilir, heyette mümkünse asıl müellifin yanı sıra akademisyenler ve bir eğitimbilimci bulunur. Arzu eden dergiye makale sunabilir ve bu makale için bir heyet teklif edebilir. Bu heyet makalenin nasıl çalışılacağı konusunda bir rehber hazırlar ve makalenin sonuna ekler. Bu rehberde grup çalışması, yazma, sözlü sunum, gözlem, araştırma gezi vb gibi yöntemler önerilir. Makalenin ötesine giderek daha uzun soluklu çalışmalar, okumalar yapmak özendirilir ve aday alıntının yapıldığı kaynağa yönlendirilir. Dergide

hiç bir şekilde çoktan seçmeli soru bulunmaz. Derginin idaresi ve hazırlanması tümüyle şeffaftır, gizlilik gerekmez. Heyet bir taraftan da sorular için genel bir çerçeve belirleyerek ÖSYM sınav merkezine bildirir, burada sınav uzmanları soruları hazırlar. Bu çerçeve tümüyle makaleler ile sınırlı olmaz ve söz konusu eserin hakikaten anlaşılıp anlaşılmadığını ölçmeye yönelik olur. Makaleler ve yayınlar, lise müfredatını özümsemiş adaylara hitaben hazırlanır. Böylece lise eğitimi de ölçülmüş olur.

ÖSS dergisinin içeriği

İçeriği, ilk akla gelen 100 temel eser ile sınırlandırmak zorunda değiliz. Mesela, lise eğitiminde adını duyduğumuz ancak aslına asla ulaşamadığımız kaynaklardan alıntılar yapılabilir bu dergide: Dede Korkut Kitabı, İtiraflar, Gılgamış Destanı, Devlet, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, İlyada, Mesnevi, Evliya Çelebi, Farabi, Küçük Kaynarca ya da Kyoto antlaşmalarının metni, Kapital, Upanişadlar.. gibi. Tekrar vurgulayalım, içerik alıntılanan metin ile sınırlı olmamalı ve aday eserin aslını okumaya sevk ve teşvik edilmelidir. Temel bilimler için Öklid Aksiyomları üzerine bir Matematik Dünyası makalesi, parçacık hızlandırıcılarının ne işe yaradığını anlatan ya da genetikteki son gelişmeleri anlatan bir Bilim-Teknik makalesi yeniden yayınlanabilir. En muhteşemi: Anadolu Medeniyetleri Müzesi üzerine bir makale ile müzeye ziyaret teşvik edilebilir, ya da önde gelen aydınlar katkı yapmaya davet edilebilir! ÖSS zihniyeti yüzünden gençlerimiz, ilim, sanat ve bilimin bir çoktan seçmeli sınavın çok ötesinde bir şey olduğunu görememekte ve bir eserin asıl kaynağına gidilmesi gerektiğini, nasıl gidileceğini bilememektedir. Çoğu zaman hemen burnunun dibinde olan bu hazinelere nasıl ulaşılacağını onlara gösteremiyoruz. 100 Temel Eser'in nasıl seçileceği konusunda uzun ince tartışmaların yürütülebildiği bir ortamda, öğrencilerin bu eserlere gerçekten ulaşmaları ve okumaları için hiç bir şey yapılamaması manidardır ve bunun baş sebebi de ÖSS'dir.

Bu denli esnek ve değişken bir yapının muğlak, müphem ve tartışmalı soruların olduğu bir sınava yol açacağı iddia edilebilir. Oysa bu kaçınılması gerekli bir şey değildir, bilakis ortaya çıkması muhtemel tartışmaları eğitimi daha da pekiştirmek için bir fırsat, bir kaldıraç olarak görmeliyiz. Hakiki tartışmalara yol açacak bir sınav, hiç tartışmaya yol açmayan, ya da fuzuli nüanslardan üretildiği için yine fuzuli tartışmalara yol açan bir sınavdan yeğdir. Bu nedenle, ÖSS dergisinde belli oranda güncel, hatta geleceğe yönelik ve henüz gündemimize girememiş, tartışmalı konulara da yer vermek gerekir.

Lise son sınıflarda ve dersanelerde bu dergiler üzerine çalışma yapıldığını hayal edin! Adayları bırakın, lisesiyle, dersanesiyle ve velileriyle tüm ÖSS sektörünü bu yayınları takip etmeye sevk etmiş olmak, ilim, sanat ve bilim sevgisi hanesine muhteşem bir getiri değil midir? Bu sınava iki kez hazırlanmak durumunda kalmış bir öğrenciye, gerçekten çok şeyler kazandırmış olmaz mıyız? (Şu anda bile ÖSYM başkanı, planı hiç uygulamadan, sadece önümüzdeki sınavda çıkacak metinlerin örneğin Orhan Pamuk'tan, Evliya Çelebi Seyahatnamesinden, ya da Suç ve Ceza'dan alınacağını ilan ederek ilim ve kültüre çok şey katabilir! Ya da fen sorularının onunun bu seneki Tübitak Bilim-Teknik dergilerinden, matematik sorularının onunun Matematik Dünyası dergisinden alınacağını ilan ederek bilim merakını ateşleyebilir; çünkü bu sorular sınavda belirleyici olacaktır! ÖSS ölçeğine vurulduğuna bunun ne büyük bir fark yaratacağını bir hayal edin!)

Planın uygulama aşamaları

Planın tedrici olarak uygulanmalıdır; 2009'da sorular kısmen ÖSS dergisinden alınır ve zaman içinde bu pay genişletilerek 2012'de yüzde yüze ulaşılır, bu sorular sadece çoktan seçmeli tarzında değil, alternatif formatlarda da hazırlanır (doğru/yanlış ya da boşluk doldurma gibi). Bu geçiş aşamasında ve akabinde ÖSS sektörünün ve üniversitelerin yeni sisteme geri besleme yapması temin edilir. Gerçekten, planın en mühim ve güçlü yanlarından biri, sınava gerçek akademisyenlerin ve entellektüellerin sistematik olarak müdahale edebilmesinin yolunu açmak ve tanımlamaktır; halen bu tümüyle lise seviyesinde yapılmaktadır ve bu sebeple üniversite eğitimi, lise ayarındaki ÖSS sektörü tarafından belirlenmektedir. Plan zaman içinde üniversite

eğitiminin bir kısmını dersanelere yönlendirecektir. Böylece dersaneler sistem tarafından “tanınmış” olur ve yükseköğretime entegre edilir. Artık doğrudan akademisyenlerin idaresinde olduğundan, plan çerçevesinde, 2013 yılından itibaren farklı bölümlere yönelik “a la carte” sınavlar tasarlanabilir, örneğin matematik bölümleri için özel bir sınav “sipariş” edilebilir. Plan bir süre uygulanarak genel olarak kabul gördükten ve benimsendikten sonra, esnekliği ve değişkenliği sayesinde önemli bir dönüştürücü güce sahip olacak, bu sayede üniversiteler üzerindeki nüfus baskısının azalmasıyla birlikte ÖSS sisteminin, gerçek bir “üniversiteye hazırlık” sistemi haline getirilmesi mümkün olacaktır ve yükseköğrenimin başlangıç kısmı, “zihni açılan” ÖSS sektörü tarafından gerçekleştirilecektir.

ÖSS'nin bir başka mahzuru da, lise eğitimindeki bazı disiplinleri arka plana atmasıdır. Bu dallarda eğitim veren üniversite bölümleri de rağbet görmediğinden motivasyonları düşmüştür. Plan sayesinde bu disiplinlerin itibarı iade edilecektir ve bu alanlarda verilen üniversite eğitiminin kalitesi de artacaktır. Matematik hali hazırdaki sınavda çok fazla öne çıkması, aslında temel bilimler üzerinde çok olumlu bir tesir yapmamaktadır, en yetenekli öğrenciler büyük getirisi olan ÖSS sektöründe çalışmayı tercih ettiğinden bu sadece sektörün kendini üretmesine ve çevirmesine yaramaktadır.

Planın uygulamasında iki alternatif düşünülebilir: Eğer, ÖSS değiştirilmez, ama dergi tabanlı sınav bir ikinci aşama sınavı olarak tasarlanırsa, planın lise eğitimindeki tahribatı giderme kabiliyeti azalır, ama yine de etkili olur. Eğer bu sınav bazı elit üniversitelere giriş sınavı olarak düşünülürse, o zaman liseler üzerindeki tahribat giderilmez, ancak en iddialı adaylar çok daha iyi bir eğitim sürecinden geçmiş olur.

Önümüzdeki büyük fırsat.

İçinde bulunduğumuz dönem, aynı zamanda Avrupa'da ortak bir üniversite sisteminin kurulduğu bir dönemdir. Üniversite sisteminde yapılacak uyarlamalar, bu süreci de dikkate almak durumundadır. Öte yandan bu süreci merkez Avrupa üniversitelerinin sorunları ve beklentileri şekillendirmektedir. Bu ülkelerin bir çoğunda yaşanan öğrenci bulamama meselesinin tam zıttı bir sorunla karşı karşıya olan yüksek öğretim sistemimizin çözmesi gereken sorunlar, daha da mühimi, önümüzdeki fırsatlar, bu ülkelerde karşılaşılanlardan farklıdır. Öğrenci eksikliği çekilen ülkelerin aksine, üniversite talebini karşılama sorunu yaşamaktayız ve bu siyaset açısından bir sorun olsa da, yüksek öğretim sistemi açısından büyük bir fırsat olarak görülmelidir: uygun biçimde tasarlanmış bir üniversite giriş/hazırlık sistemini bir alet olarak kullanarak, hem lise eğitimini rayına oturtmak, hem de bir sınavı kazansın kazanmasın, adayların eğitimini pekiştirmek ve sonra da yüksek öğretimin için en iyi olanlarını seçmek imkanı önümüzdedir. Halen bu ülkelerin birinde uygulanan ve denenmiş bir sistemi uyarlayıp alma fikri kolay, basit ve risksiz bir çözüm gibi görünse de, uyum pahasına önümüzdeki bu büyük fırsat kaçırılmamalıdır. Bu ülkelerin hiç birinin önünde böyle bir fırsat yoktur.

Bir davet.

İlime, sanata ve bilime yeterince değer vermeyişimiz, kökleri çok eskilere uzanan kültürel bir meselemizdir. Halihazırdaki ÖSS sistemi bu sorunu kemikleştirmiştir. ÖSS zihniyeti, pragmatik dünya görüşümüzle etkileşerek, adayların ÖSS çerçevesinin dışına çıkmasını imkansız kılan bir sistem üretmiştir, bu da toplumu geleceğe taşıyacak olan kabiliyetli genç bireyin kendini gerçekleştireceği yolu münhasıran çizmesine mani olmaktadır. Sonuçta ulaştığımız eğitim ve sınav sisteminin, çoğu yerde, ve hem lise, hem de üniversite seviyesinde, adaylar ve çalışanlar dahil tüm evlatlarını zihnen keskinleştirme ve üretken kılmak yerine, fikren ve vicdanen kısırlaştırma ve köreltme işlevi gördüğünü dehşetle müşahade etmekteyiz. Yaygınlaşmalarına paralel olarak üniversitelerimiz insanî, meslekî, ahlakî ve entellektüel bilgi ve beceri üretmek, vermek ve olgunlaştırmak yerine gençleri sadece oyalamaya yönelmiştir. Nitekim lise/üniversite eğitim seviyesinin diğer ülkelerle mukayese edildiği araştırmalar, hayal kırıklığı yaratan neticeler vermektedir ve kapatmak zorunda olduğumuz büyük bir açık olduğunu göstermektedir. Burada ana hatları çizilen ve gerçek bir seferberlik ilanı mahiyetinde olan plan; sadece sınavı ya da

adayları değil, ÖSS sektörünün tümünü ıslah etmeyi, dönüştürmeyi, yapılandırmayı ve geleceğe taşımayı hedeflemektedir ve üniversiteye girişin doğrudan seçkin akademisyenler tarafından sevk edilmesini temin ederek ilime, sanata ve bilime değer vermedeki kusurlarımızı gidermemize yardımcı olacaktır. Plan elitist değildir ve kitlesel bir tesiri olacaktır. Bu tesir 1999 senesinde ÖYS'nin kaldırılması ile yaşanan yıkıcı şok etkisine denk bir güçte, ama müspet yönde olacaktır ve seneden seneye daha da güçlenecektir. İlgilileri ve sorumluları planın derhal yürürlüğe geçirilmesi için anlatarak, eleştirerek, yayarak ve sahiplenerek destek vermeye ve karar vericileri, önce plan için ayrıntılı bir yol haritası hazırlatmak, sonra da uygulatmak için ilgili kişi ve kuruluşları görevlendirmek üzere hemen harekete geçmeye davet ediyorum.

A. Muhammed Uludaę, Galatasaray Üniversitesi, Matematik Bölümü